

FRANTZISKO AITA SANTUAREN ALKARRIZKETA

Peter Seewald kazetariak Benedikto XVI.ari egindako alkarrizketa oso entsutetsua eta egokia izan bazan bere pentsamentua eta espiritualitatea ezagutzeko, beste horrenbeste esan geinke “La Civiltá Cattolica”aldizkariaren zuzendariak, Frantzisko Aita Santuari egindako alkarrizketari buruz ere. Hizketaldia aberatsa eta interesgarria Bergoglio Aita Santuaren pentsamentua eta bihotz barnea ezagutzeko.

Alkarrizketa hau Europa eta Ameriketako jesuiten aldizkariaren zuzendariak Lisboan egindako bileran hartutako erabakia dogu. Besteak beste Razón y Fe, Mensajero eta Sal Terrae aldizkariaren zuzendariak. Galderak danen artean antolatu ondoren, Antonio Spadaro, La Civiltá Cattolicaren zuzendaria arduratuko da. Abuzuaren 19an, Aita Santuagaz aurkituko da galderak zuzenean egiteko.

Begiak zabaltzeko aukera asko emoten ditu alkarrizketa honek. Baina nire asmoa ez da galdera guztien erantzunen itzulpena egitea, neuri zirrara gehien eragindako erantzun batzuk azaltzea baino. Baita alkarrizketa eder hau irakurtzera gonbidatzea ere bada nire asmoa, Aita Santuaren pentsamentua hobeto ezagutu eta gero fundamentuz berba egiteko!

(Lehenengo eta azkenengo galderak)

Nor da Jorge Mario Bergoglio?

Izan zan alkarrizketaren lehenengo itauna. “Jaungoikoak errukiz beterik begiratutako pekatari bat besterik ez naz”. Erantzuna benetan hunkigarria. Mistiko umil batena dirudi. Bere armarrria “Miserando atque eligendo” beste barik oso esan-guratsua jat, Aita Santuaren erantzuna zuzen ulertzeko.

Zelakoa da zure otoitza?

Izango da alkarrizketaren azkenengo galdera. “Goizero erretzatzen dot Orduen Liturgia. Salmoeekin otoitz egitea oso atsegin jat. Jarraian meza santua. Ondoren errosarioa. Baina gehien gustatzen jatan otoitza, altarako Sakramentuaren gurtza izaten da arratsaldero, zazpiretatik zortziretara. Baita otoitzean jarduten dot egunean zehar ere, dentistearen zain nagoanean eta abar. Otoitzean, batez ere, Jaunaren mesede miresgarriak ditut gogoan. San Ignazioren metodoa lagungarri jat otoitzean: Zer egin dot Jesukristogaitik? Zer egiten dot Jesukristogaitik? Eta zer egingo dot aurrerantzean Jesukristogaitik?. Ondo baino hobeto dakit Jaungoikoak gogoan naukala. Beragaz ni neu ahaztu neinteke baina bera nigaz inoiz ere ez. Hortik doa nire otoitza”.

Bi itaun honeen bitartean, beste itaun asko datoz. Batzuk jesuita izan danez, Jesusen Lagundiari lotutakoak, eta besteak gaurko Eleizari eta gizarteari begira jarritakoak. Nik neuk galdera batzuk aukeratu eta euron erantzunak hartu ditut kontuan.

Lagundiari lotutako galderak, nire ustez, lartxo dira. Hiru besterik ez ditut aukeratuko. Baliteke jesuitak aspaldion Vatikanon galdutako ospea eta sona barriri ere Frantzisko Aita Santuagaz berreskuratzeko asmoa edo izatea...

Zergaitik sartu zinan jesuita?

“Zerbait gehiago nahi neban egitea. Baina ez nekian zer. Seminariora joan nintzan. Domingotarrak erakarten ninduen

eta banituen domingotar lagun batzuk ere. Baina azkenean, jesuita izatea erabaki neban. Gure Seminarioa jesuiten ardura-pean egoan. Eta euron hiru gauzak zirrara egin eusten: misiolari izaera, komunitate biziera eta diziplina, nahiz eta neu oso indiziplinatua izan. Baina denborea antolatzeko diziplina gus-tukoa neban. Komunitatean bizitzea ere oso inportantea zan niretzat. Ez neban ikusten neure burua abade moduan baka-rrik. Niretzako komunitatea preminazkoa da. Arrazoi honeek bultzatu ninduen jesuita izatera”. Ikusten danez, motibo konkretuak dira baina ez beste mundukoak.

Jesuita batentzat, zer esan gura dau Aita Santu izateak?

“Diszernimentua! San Ignazioren espiritualtatearen barnean dago diszernimentuaren premina Jesukristo hobeto ezagutu eta zerbitzeko. Nagusi izateko, ‘non coerceri máximo, sed contineri minimo divinum est’ esaera gogoko dot. Hau da, ez jarri mugarik gauza handiak egiteko orduan baina gauza txikietan leial izanez, eguneroko lanak bihotz zabalez eginez. Hori bai, inoiz ere, horizontea galdu barik. Momentu bakoitzean gauzak eta tokiak eta pertsonak ondo bereizturik. Juan XXIII.a Aita Santuak gobernatzeko beste esaera hau erabilten eban: “Omnia videre, multa disimulare, pauca corrigere’. Nahiz eta gauza guztiak ikusi, gauza gitxi jorratzen saiatu. Ez naz bat ere fida-tzen bat-batean hartutako erabakiekaz. Inoiz ere ez, burura lehenengo jatortan erabakiaz. Ia beti, errakuntza besterik ez da-lako. Erabakiak Jaungoikoaren aurrean ondo pentsauta eta as-tiro bereiztuta hartu behar dira”.

Lagundiaren historian zehar, zeintzuk izan dira zuretzat jesuita deigarrienak?

“Pedro Fabro saboiarra, San Ignazioren lehenengo laguna Parisen eta bere gelakidea Sorbonan ikasle zirala. Beti egoan prest mundu guztiaz berba egiteko baita arerioekaz ere. Jainkozale laua eta apala, laguntzeko beti erne, barneko dis-

zernimentu argitsua, nahiz eta izaeraz biguna eta tolesgabekoa izan, erabaki handiak eta arriskutsuak hartzeko ausarta”.

Harritzekoa bada ere, ez Ignazio, ez Frantzisko Xabier, ez Arrupe, ez beste inor, Frantzisko Aita Santuaren jesuita gus-tukoena Pedro Fabro izango da.

Eleizari eta gizarteari begira egindako itaun eta erantzunei buruz, honexeez aukeratu ditut:

Zer da Eleizagaz sentitzea?

“Niretzako Eleiza Jaungoikoaren herria da. Hauxe da Vatika-no II.aren definizioa. Salbamen Historian, Jaungoikoaren Alkartasuna Israel Herriarekin hasten da eta Eleiza dogu Alkartasun barriko Herria. Jaungoikoak ez gaitu bakarrik salbatzen. Eleiza-gaz sentitzea, herri honen barruan sentitzea da. Eleiztar guztiak Aita Santu eta gotzainekin Espiritu Santuaren arabera bizi eta leial diranean hutsezina da. Ez da ba teologoekaz bat sentitzea eta ez eleiz hierarkiaz sentitzea be. Eleiza Jaungoikoaren herri osoak egiten dau. Ez bakarrik teologoak eta hierarkiak. Horixe gertatzen da Andra Mariagaz. Jakin nahi badogu nor dan Maria, teologoei galdetzen deusagu; jakin nahi badogu zelan maitatu Andra Maria, herriari galdetzen deusagu. Nik Jaungoikoaren herrian ikusten dot santutasuna, bere eguneroko santutasuna. Danok gagoz santutasunean bizitzera deituak. Nik ikusten dot santutasuna bere umetxoak hazten dituan amagan, eguneroko ogia etxera eroateko lan egiten dauan aitagan, gaixoengan, hainbat zauri jasandako abade zahar eta ezpanetan irribarre goxoa dabenengan, hainbat lan isil eta ezkutu egiten daben moengan. Hauxe da niretzako santutasun normala. Nik neuk santutasuna lotzen dot beti aurrera egiteko iraunkortasunagaz. Horixe izan zan nire gurasoen santutasuna, baita nire amama Rosarena ere. Zenbat zor deusadan nire amamari! Nire Or-duen Liturgia liburuan daroat amamaren testamentua eta egu-nero irakurtzen dot, niretzat otoitz bat dalako. Santa bat izan zan eta asko sufritu arren bere naigabeetan sendo egin eban

beti aurrera. Guztion etxea da Eleiza eta ez “taldetxo” aparteko batek osatutako kapillatxo. Ezin dogu Eleiza Katolikoaren al-tzo zabala, “kutuntxoen kabitxo” bat bihurtu. Eleiza Ama da. Eleizak emonkorra izan behar dau. Eleizaren abadeengan edo erlijiosoengan edo lekaiameengan portaera ustelak ikusten do-dazanean, lehenengo burura jatortana hauxe izaten da: zelako mutilzaharrak!, zelako neskazaharrak! Ez dira izan gauza ez ai-ta, ez ama izateko. Ez dira izan gauza bizia emoteko. Alderant-ziz, esaterako, misiolari salestarrak egindako ebanjelizatze eta lana Patagonian irakurtzen dodanean, egiazko emonkortasuna-ren historia irakurtzen ari naz”...

Zein da gaur egun Eleizaren eginbehar premiazkoena?

“Argi daukat Eleizaren zeregin beharrezkoena zauriak senda-tzea dala eta eleiztarren bihotzak berotzea euron ondoan biziz. Bataila baten ondoren kanpainako ospitale bat dirudi Eleizak. Ze alperrikoa dan zauritatutako bateri ea kolesterola goitik daukon edo zenbat azukre daukon odolean galdetzea! Zauriak sendatu behar jakoz. Eta gero gerokoak. Zauriak osatu!... zau-riak osatu!... Horixe da beharrezkoena... Eleiza batzutan gauza txikietan naastauta ibili izan da. Gauzarik inportanteena beste hau da: **Jesukristok salbau gaituala!**, bihotzez onartzea! Eleizaren ministroak errukiaren ministroak izan behar dabe. Esaterako, abade baten arriskua da lar estua, errigorista izatea edo oso la-xoa, bahe andikoa izatea. Ez bata ez bestea ez dira batere erru-kitsuak. Ez bata ez bestea ez dira pertsonagaz benetan ardura-tzen. Estuak eskuak garbitzen ditu agindutako legea gogoratu-z. Laxoak, osterak, eskuak garbitzen ditu hori ez da pekatua esa-nez. Pertsona lagundu egin behar jake zauriak sendatzen. Ze-lako portaerak daukaguz Jaungoikoaren herritarrekin? Nik ames-ten dodan Eleiza Ama da. Eleizaren ministroak errukitsuak izan behar dabe, eleiztarrekaz arduratu, lagundu samariar onaren antzera hurkoaren zauriak garbitzen eta sendatzen. Hauxe da Ebanjelio garbia. Jaungoikoa pekatua baino handiagoa da!. Es-

trukturak eta beste antolamenduak aldatzea bigarren mailako gauzak dira. Lehenengo pausoa da gure jarrera aldatzea. Ebanjelioaren ministroak izan behar dabe pertsonen bihotzak berotzeko gai, eurekin alkarrizketa egiteko beti prest eta euron iluntasunean parte hartzeko gertu. Jaungoikoaren herriak artzainak behar ditu eta ez funtzionarioak, 'bulegoko eleizgizonak'. Gortzainak, batez ere, adi egon behar dabe Jaungoikoak bere Herrian dituan pausoak sumatzeko eta bide barriak urratzeko. Beharrezkoak dira ausardia eta kemena! Ebanjelioa toki guztietan iragarri eta danetatik jotako gaixoak sendatuz. Buenos Airesen nengoala, homosexualen hainbat karta hartzen nebazan, Eleizak baztertu eta kondenau egiten ebazala eta kexuz. Baina Eleizak ez dau holakorik egin. Rio de Janeirotik egazkinez nentorrela esan neban, pertsona homosexual batek borondate ona badauko eta Jaungoikoa bilatzen ari bada, ni ez nazala inor hori epaitzeko. Horixe diño Eleizaren katiximak. Erljioak badauko eskubidea pertsonen zerbitzuan bere eritxia emoteko, baina Jaungoikoak pertsona libreak egin gaitu eta ezin da pertsona baten barruan sartu. Behin persona batek zirikatzen edo, homosexualitatea onartzen neban, itandu eustan. Eta hauxe erantzun neutson: "Esaidazu, mesedez, Jaungoikoak pertsona homosexual bati begiratzean, onartzen dau bihotzez pertsona hori ala kondenau egiten dau? Pertsona euki behar da beti kontuan. Eta horrela pertsonaren misterioan sartzen gara. Bizitza honetan Jaungoikoak pertsoneri laguntzen deutsee eta gure eginkizuna ere errukiz beterik eurei laguntzea da. Hori gertatzen danean, Espiritu Santuak berba egokiak emongo deutsoz abadeari. Horixe da autortzaren edertasuna!, kasu bakoitza aztertu eta ikusi zer dan onena Jaungoikoa eta bere grazia bilatzen dauan persona batentzat. Autorlekua ez da oinazetoki bat, Jaungoikoaren errukia banatzeko tokia baino. Gogoan dot, ezkontzan porrota eta abortua izandako emakume baten kasua. Barriro ezkondu eta bakean bizi da bere bost seme-alabekin. Abortuaz oso damututa dago bera. Kristau bidea barriro nahi leuke egin. Zer

egiten dau abadeak? Ezin gara beti abortuari edo homosexualen ezkontzari edo antisorgailuei buruz ari. Inposible da hori. Horretaz nik askotan egin dot berba eta erantzun gogorrak hartu ere bai. Gainera badakigu Eleizaren doktrina eta ni Eleizaren semea naz eta ez dago zertan beti horretaz berba egiten ibili. Eleizaren irakatsiak ez dauke balio bardina. Oreka bat aurkitu behar da Barri Ona aldarrikatzean. Ezin da Ebanjelioaren esentzia eta freskotasuna eta guritasuna inguruko gauza txatxarrekin ito. Esaterako, sermoia egiteko orduan, egiazko sermoi on bat salbamenaren iragarpenagaz hasi behar dau. Ez dago beste ezer hori baino ederragorik. Gero etorriko da katekesia. Hortik atara leteke moral ondoren bat. Moral obligazioa baino aurretik, Jaungoikoaren maitasunaren aldarrikapena dago. Gaur egun alderantziz gertatzen dala dirudi. Sermolariak Jesusen Barri Onaren bihotza eskeini behar dau bestela ez dau, biztuko herritarrengan Jaungoikoaganako egarria.

Zein da emakumearen eginkizuna Eleizan?

“Beharrezkoa da emakumearen presentzia sendotzea Eleizan. Hain desberdinak diranez emakumearen eta gizonaren egiturak, bildurra deusat ‘gonaz jantzirik dan matxismoari’. Emakumeari buruz entzuten dodazan gauzak matxismoaren ideologiaz kutsatuta dagoz. Andrazkoak gai sakonak eta inportanteak ari dira planteatzen. Eleiza ezin da Eleiza izan emakume gabe eta bere eginkizuna bete gabe. Andra Maria gotzainak baino inportanteagoa da. Ez da nahastu bear kargua dignitateaz. Ez daukagunez oraindino emakumeari buruz ganorazko teologiarik, lanean jarraitu behar dogu horretaz. Badago mundu bat emakumearena dana eta hori sakondu behar dogu. Horren ondoren ikusiko da hobeto zein dan emakumearen funtzioa Eleizan. Erabakiak hartzen diran tokietan, han beharrezkoa da emakumearen jeinua, ikus puntua, izaera. Emakumearen begirada eta gauzak sumatzeko modu berezi hori da gaur egun daukagun erronka mahai gainean. Horrela jakingo

dogu zein dan emakumearen eginkizun espezifikoa Eleizan, baita autoritatea gauzatzeko mailan ere”.

Badira alkarrizketa honetan beste gai mordoxka batzuei buruz egindako itaunak eta erantzunak. Esaterako, Vatikanoko II.aren garrantzia, ordena erlijiosoen eginkizun espezifikoa Eleizan, Ekumenismoa, Sinodoak, Kuriako dikasterioen erreforma eta abar. Emondako erantzunak ez dira beste mundukoak.

Badago itaun aparta Aita Santuaren artelanetarako ederresmena ezagutzeko egokia. Itaun honi emondako erantzunaz amaituko dot Frantziskoren alkarrizketa luzea. Hona hemen Antonio Spadaroren galdera:

Zeintzuk dira zure artista eta idazle gustukoena?

“Asko eta oso desberdinak dira. Itzel maite ditut Dostoyevski eta Hölderlin. Honek bere amamaren urtebetetzarako egindako olerkia sarritan gogoratzen dot. Bertso hau “Umeak emondako berbea, gizonak eutsi dagiala”, arimaraino sartuta daukot. Nik asko maite neban neure amama Rosa eta Hölderlinek olerki horretan bere amama, Jesusen Amaren, Andra Mariaren, ondoan jarten dau. Manzoniren ‘Los novios’ hiru bider irakurri izan dot eta barriro ere banoa irakurtzera. Nire amamak buruz esaten erakutsi eustan ‘Los novios’ en hasiera: ‘Quel ramo del lago di Como, che volge a mezzogiorno, tra due catene non interrote di monti...’. Baita Manley Hopkins ere asko gustatzen jat.

Margolarien munduan, Caravaggiok txunditzen nau gehien. Baita Chagall-en “Crucifixión blanca”k ere. Maite dot Mozart. Bere Mezaren ‘Et incarnatus est’, Jaungoikoagana naroa. Mozarten interpretatzaile onena niretzako Klara Haskil izango da. Mozartek bete egiten nau. Beethoven ere gustuko dot batez ere, Furtwängler zuzendariak interpretatuta. Zer esanik ez, Sebastian Bach goieneko musikalaria jat. Bere ‘Erbarme Dich’, Pedroren negarrak, Jaunaren Nekaldian San Mateoren arabera, benetan hunkigarria. Beste maila baten, gustatzen jat entzutea

Wagner baina ez beti. Knappertsbusschek egiten dauan 'Parsifal' en interpretazioari zoragarria deritxat.

Felliniren 'La Strada' izango da gehien gustatu jatan filmea. Bada bertan Frantzisko Asiskoaren aipamentxoak. Beragaz identifikatzen naz. 10 – 12 urte nebazala, Anna Magnani eta Adolfo Fabriziren pelikula guztiak ikusi izan ditut. 'Roma città aperta' ere itzel gustau jatan. Sarritan eroaten ginduezan gurasoak pelikulak ikustera eta eurogandik datorkit zinerako zaletasuna".

Alkarrizketa laburbiltzeko, Frantzisko Aita Santuak hain maite dauan San Agustinen pentsamentu eder hau gogoratzeak merezi dau: "Gauza guztietan eta bazter guztietan eta aldi guztietan eta persona guztiengan Jaungoikoaren bila ibili aurkitzeko eta aurkitu ondoren jarraitu bilatzen. Deus semper maior".

A. Olea